

Голові Разової спеціалізованої вченої ради ДФ 59.081.2024
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова,
доктору юридичних наук, професору
Степановій Г.В.

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, професора

Гаран Ольги Володимирівни

на дисертаційну роботу

Ківало Людмили Вікторівни

на тему «Адміністративно-правове забезпечення судового захисту особи у
спорах щодо її незаконного звільнення з публічної служби»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми дисертаційного дослідження Л.В. Ківало обумовлена наступними чинниками.

По-перше, тема дисертаційного дослідження містить в собі декілька понять, які є дискусійними за змістом в юридичній науці та, відповідно, потребують уточнення з боку дослідника, зокрема:

- поняття «адміністративно-правове забезпечення» та елементи, що його наповнюють;
- поняття «судовий захист» та його співвідношення з іншими близькими за змістом категоріями – «правовий захист», «правова охорона»;
- поняття «незаконне звільнення», яке в нормативно-правових актах не використовується, але логічно виводиться через аналіз практики адміністративних судів України.

Здобувачка приділяє цим поняттям увагу в Розділі 1 дисертації, а саме, розкриває підходи до визначення цих понять в науковій літературі і в положеннях національного законодавства та пояснює в якому значенні ці

поняття слід використовувати в дисертації для розкриття теми дослідження. Це, в свою чергу, дало можливість уникнути в роботі протиріч і обґрунтувати остаточні висновки в проведеному дослідженні.

По-друге, актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена тісним зв'язком матеріального, процедурного і процесуального адміністративного права. Недоліки в судовому захисті осіб, які незаконно були звільнені з посади публічної служби, обумовлені не тільки і не скільки неефективною діяльністю адміністративних судів та відповідним адміністративно-процесуальним забезпеченням, оскільки прогалинами в матеріальних та процедурних нормах адміністративного законодавства (зокрема, прогалини, які передбачають підстави та порядок звільнення особи з посади публічної служби). В цьому проявляється і комплексність проведеного дослідження, яке всебічно охоплює собою проблематику матеріального, процедурного і процесуального адміністративно-правового регулювання підстав та порядку звільнення особи з посади публічної служби.

Актуальність дисертації Л.В. Ківало підтверджується й її приналежністю до планів наукових досліджень Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Роботу виконано згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І.І. Мечникова на 2018-2022 рр. «Дослідження механізму реалізації прав і свобод людини та громадянина в публічному та приватному праві» (номер державної реєстрації 0118U001224) та на 2023-2027 рр. «Дослідження євроінтеграційних шляхів розвитку публічного та приватного права України» (номер державної реєстрації 0123U102371).

Отже, тема дисертаційного дослідження є актуальною і своєчасною для розвитку науки адміністративного права та практики реалізації норм національного законодавства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація Л.В. Ківало

характеризується системним підходом до предмету дослідження. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Структура повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних використаних джерел, вітчизняного та зарубіжного законодавства, статистичних матеріалів та матеріалів судової практики.

Були чітко сформульовані:

- мета дослідження – розкриття особливостей адміністративно-правового забезпечення судового захисту особи у спорах щодо її незаконного звільнення з публічної служби, розробка з урахуванням сучасних здобутків теорії адміністративного права і процесу наукових підходів до інституту звільнення з публічної служби, а також вдосконалення на цій підставі положень національного законодавства;

- задачі дослідження: охарактеризувати публічну службу як категорію адміністративного права і публічного службовця як учасника адміністративних правовідносин; розкрити сутність правового та судового захисту особи та визначити його роль у спорах щодо незаконного звільнення особи з публічної служби; охарактеризувати публічно-правовий спір як підставу для судового захисту особи у спорах щодо незаконного звільнення особи з публічної служби; визначити бібліографічне підґрунтя та методологічні засади дослідження; охарактеризувати службову дисципліну як елемент реалізації адміністративно-правового статусу публічного службовця; визначити зміст поняття законне і незаконне звільнення публічного службовця з посади; розкрити особливості розгляду, доказування і вирішення спорів щодо незаконного звільнення особи з публічної служби; охарактеризувати особливості виконання судових рішень у справах щодо незаконного звільнення особи з публічної служби.

Досягнення поставленої мети дослідження та вирішення окреслених

здобувачкою задач стали підґрунтям для формування обґрунтованих наукових положень та висновків у дисертації.

Доведеність наведених дисертанткою висновків базується на грамотному використанні сукупності методів і прийомів наукового пізнання. Авторкою використані філософські, загальнонаукові та спеціальні наукові методи пізнання. Зокрема, використання діалектичного методу дозволило дослідити такі явища як «адміністративно-правове забезпечення», «судовий захист», «публічно-правовий спір» та «звільнення з публічної служби» у їх загальному зв'язку та розвитку (підрозділи 1.2, 1.3, 2.2, 3.1, 3.2). Загальні логічні прийоми (синтез, аналіз, індукція, дедукція) були використані для уточнення змісту понять «публічна служба, «адміністративно-правовий статус», «службова дисципліна», «доказування», а також для усунення існуючих протиріч в теоретичних питаннях та для послідовної аргументації авторських теоретичних позицій (підрозділи 1.1, 2.1, 3.1). Історико-правовий метод дозволив розкрити історичні аспекти розвитку національного законодавства про публічну службу та тенденції розвитку наукової думки про адміністративно-правове забезпечення судового захисту особи від незаконного звільнення з публічної служби (підрозділи 1.1, 1.4). Системно-структурний метод дозволив дослідити і охарактеризувати публічну службу, правовий статус публічного службовця, службову дисципліну і адміністративне судочинство щодо вирішення спору про незаконне звільнення особи з публічної служби як системні правові явища, елементи якої тісно взаємопов'язані між собою (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 3.1, 3.2). Порівняльно-правовий метод дозволив здійснити порівняльну характеристику видів публічної служби і публічних службовців, правового захисту і судового захисту особи, видів публічно-правового спору, обов'язків та обмежень як елементів адміністративно-правового статусу публічного службовця (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1).

Структура дисертації дозволила авторці повною мірою охопити об'єкт і предмет дисертаційного дослідження.

Справляє позитивне враження джерельна база роботи (було використано 264 джерела, серед яких присутні наукові джерела, нормативно-правові акти та матеріали практики), що свідчить про системне й ґрунтовне опрацювання проблематики, високий рівень наукової підготовки авторки та її наукову зрілість. Наукові положення та рекомендації є достатньо аргументованими, адже базуються на аналізі поглядів та аргументів вчених-юристів, а також на аналізі судової практики у сфері адміністративного та службового права.

У вступі автором: здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, доведена її актуальність; зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, надано відомості щодо апробації, а також щодо кількості публікацій, у яких відображено основні положення дисертаційного дослідження.

У першому розділі дисертації: охарактеризовано публічну службу як категорію адміністративного права і публічного службовця як учасника адміністративних правовідносин; розкрито сутність правового та судового захисту особи та визначено його роль у спорах щодо незаконного звільнення особи з публічної служби; охарактеризовано публічно-правовий спір як підставу для судового захисту особи у спорах щодо незаконного звільнення особи з публічної служби; визначено бібліографічне підґрунтя та методологічні засади дослідження.

У другому розділі дисертації: охарактеризовано службову дисципліну як елемент реалізації адміністративно-правового статусу публічного службовця; визначено зміст поняття законне і незаконне звільнення публічного службовця з посади.

У третьому розділі дисертації: розкрито особливості розгляду, доказування і вирішення спорів щодо незаконного звільнення особи з

публічної служби; охарактеризовано особливості виконання судових рішень у справах щодо незаконного звільнення особи з публічної служби.

Завершується дисертація розгорнутими висновками, у яких здійснено комплексне дослідження адміністративно-правового забезпечення судового захисту особи у спорах щодо її незаконного звільнення з публічної служби. Завдяки проведеному комплексному аналізу виявлено низку проблемних питань нормативного та правового регулювання судового захисту особи у спорах щодо її незаконного звільнення з публічної служби та сформульовано авторські пропозиції і рекомендації щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, що охоплюються об'єктом дослідження. Висновки дисертації є цілісними та логічно обґрунтованими, відповідають меті та завданням дослідження, а також містять важливі теоретичні та практичні положення щодо поліпшення адміністративно-правового забезпечення судового захисту особи у спорах щодо її незаконного звільнення з публічної служби.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Оцінюючи дисертаційну роботу, зміст та характер досліджуваних у ній теоретичних та практичних питань, варто відзначити актуальність та комплексність даного дослідження, в якому здійснено комплексний аналіз наукових, навчальних джерел, законодавства України та судової практики щодо судового захисту осіб від незаконного звільнення з посади публічної служби. Дисертанткою запропоновано розв'язання існуючих у цій сфері проблем, виокремлено основні напрями їх вирішення з врахуванням потреб сучасності. За результатами дослідження авторкою сформульовано низку нових теоретичних та практичних положень, висновків та пропозицій.

Ознайомлення із науковим дослідженням дає підстави стверджувати, що основні положення і висновки, які виносяться здобувачкою на захист, мають відповідний високий ступінь наукової новизни та будуть корисними для теорії адміністративного права та практики реалізації норм

адміністративного законодавства.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та результати дисертації відображені у 4 наукових статтях, які опубліковані у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, а також у 4 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам, що висуваються чинним законодавством у сфері освіти та науки України. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей здобувачки, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою вказують, що дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом робота відповідає вимогам, що висуваються чинним законодавством у сфері освіти та науки України. У тексті роботи відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого наукового дослідження.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні Ківало Людмили Вікторівни на тему: «Адміністративно-правове забезпечення судового захисту особи у спорах щодо її незаконного звільнення з публічної служби» відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. Визнаючи високий теоретичний рівень

дисертаційного дослідження, його важливе практичне значення, слід зупинитися на деяких конкретних положеннях роботи, які потребують пояснення чи додаткової аргументації з боку здобувачки.

1. Публічно-правові спори, які виникають у сфері публічної служби неоднорідні, серед них можна виділити ті, що виникають до чи під час призначення особи на посаду публічної служби, ті, що виникають під час проходження публічної служби, та ті, що пов'язані із звільненням особи з посади публічної служби. Здобувачка зосереджується в дисертації переважно на характеристиці ознак, що характеризують публічно-правовий спір як явище адміністративно-правової дійсності, та характеристиці ознак, що притаманні публічно-правовим спорам з приводу незаконного звільнення особи з посади публічної служби. У зв'язку із цим, хотілося б почути від здобувачки відповідь на питання – Чи існують, на її думку, принципові відмінності між публічно-правовими спорами, які виникають у сфері публічної служби, та публічно-правовими спорами, які виникають з приводу незаконного звільнення особи з посади публічної служби?

2. Здобувачка у підрозділі 2.1 дисертації характеризує службову дисципліну як елемент реалізації адміністративно-правового статусу публічного службовця. Дійсно, національне законодавство передбачає випадки звільнення особи з посади публічної служби за порушення публічним службовцем вимог службової дисципліни. Втім, службове право України передбачає велику кількість і інших підстав для звільнення особи з посади публічної служби. У зв'язку із цим, до здобувача виникає питання Чим обумовлена необхідність розгляду службової дисципліни в межах окремого підрозділу роботи, адже підставами для звільнення особи з посади публічної служби, згідно з чинним законодавством України, виступають не тільки порушення службової дисципліни?

Втім, зазначені зауваження мають уточнюючий характер і не впливають на загальну позитивну оцінку результатів дисертаційного дослідження.

Висновок по рецензованій дисертації.

Дисертаційне дослідження Ківало Людмили Вікторівни «Адміністративно-правове забезпечення судового захисту особи у спорах щодо її незаконного звільнення з публічної служби» є самостійною, завершеною науково-дослідною роботою, яка за актуальністю, науковою новизною, практичним значенням, обсягом проведених досліджень відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а його авторка, Ківало Людмила Вікторівна, заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

доктор юридичних наук,
професор, професор кафедри
адміністративного та господарського права
Одеського національного університету
імені І.І.Мечникова

Ольга ГАРАН

Підпис громад.	<i>Ольга Гаран</i>
посада	<i>професор</i>
ЗАВІРЯЮ:	
Проректор ОНУ імені І. І. Мечникова	
<i>[Signature]</i> Запорожченко О. В.	